

Dr hab. Joanna Wiszniewska—Domańska - prof. nadzwyczajny
Wyższej Szkoły Sztuki i Projektowania w Łodzi

Recenzja pracy doktorskiej mgr. Jana Wasińskiego

CURIOSUM – CURIOSITAS

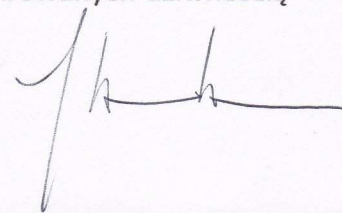
Medytacja nad niezwykłością Świata i ludzką ciekawością

Tytuł recenzowanej rozprawy doktorskiej wprowadza nas w świat zainteresowań i fascynacji, będącej inspiracją twórczości mgr. Jana Wasińskiego. Obszar ten związany jest z dziwnością, niezwykłością, rolą i znaczeniem wyobraźni.

W swojej pracy teoretycznej pisze o potrzebie doświadczania przez człowieka CURIOSUM i CURIOSITAS. Zarysowuje historię i skłonności człowieka w ich zaspokajaniu, starając się jednocześnie podkreślić rolę sztuki jaką pełnić może ona w odczytywaniu niezwykłości i dziwności świata.

Tak więc jak wynika z pracy teoretycznej poświęconej wystawie doktorskiej, inspiracją do powstania prac wchodzących w skład wystawy są „niezwykłość” i „ciekawość”. Same źródła tematyczne nie wydają się autorowi prac najistotniejsze. Tematyka, jak pisze może wiązać się z archetypami, mitologią, religią czy polityką, przeżyciami własnymi czy rodzinnymi. Większą wagę niż do tematu przywiązuje do atmosfery, aury, energii czy ogólnego artystycznego wyrazu prac.

Celem wystawy doktorskiej jest więc chęć wprowadzenia odbiorcy w świat niezwykłych przeżyć, których źródłem ma być cykl ośmiu obrazów i zestaw towarzyszących im obiektów. Jak pisze autor rozprawy doktorskiej, chciałby aby w obszarze prezentowanej wystawy doprowadzić do spotkania własnych artystycznych wypowiedzi zainspirowanych dziwnością

i niezwykłością świata z potrzebą obcowania z nimi odbiorcy, który jak pisze autor „mam nadzieję – zostanie wciągnięty w głębię unikalnego i trudnego do wyrażenia słowami, doświadczenia, przez formę i treść moich utworów plastycznych”.

Wyjaśniając własne założenia artystyczne Jan Wasiński powołuje się też na alternatywną teorię sztuki Władysława Tatarkiewicza, według której wynik odtwarzania rzeczywistości, bądź kształtowania form, bądź wyrażania przeżyć, tylko wtedy staje się dziełem sztuki, kiedy zdolny jest zachwycać, wzruszać, bądź wstrząsać.

Nie budzi wątpliwości fakt, że w wypadku twórczości artystycznej Doktoranta realizowanej w formie obrazów i obiektów, celem jest wstrząsnąć, „wytrącić widza z codziennej monotonii”, szokować.

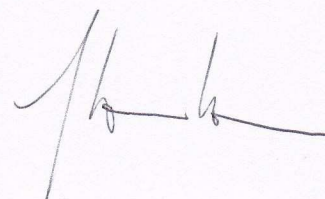
Wyjaśniając swoją postawę artystyczną powołuje się na XVIII – wiecznego angielskiego pisarza i myśliciela J. Addisona, zajmującego się zagadnieniami wartości estetycznych i zabierającego głos w ówczesnych sporach o istotę sztuki. Przytacza Jego rozważania teoretyczne dotyczące roli wyobraźni i niezwykłości w sztuce.

Zainspirowany Addisonowską teorią określa powstałą koncepcję realizacji wystawy doktorskiej, której niezwykłość / jak pisze/ planuje realizować na trzech głównych poziomach: Formy, Treści i Ekspozycji.

Forma wystawy doktorskiej – to cykl ośmiu obrazów olejnych z których sześć odnosi się do planet: „Merkury”, „Wenus”, „Gaja”, „Mars”, „Jowisz”, i „Saturn”. Obrazy są „malarską ilustracją „z naczeń zawartych w symbolice planet. Prace malarskie świadczą o doskonałym opanowaniu warsztatu przy obrazowym przedstawianiu zarówno postaci, pejzażu jak i tła, na którym odgrywają się przedstawione sceny. Kolekcję sześciu obrazów olejnych dużego formatu otwierają i zamykają dwa obrazy w kształcie koła.

Bohaterem pierwszego z nich otwierającego cykl, jest postać filozofa, który jak pisze autor „pragnie dotknąć nieosiągalnego, doświadczyć niemożliwego”. Postać filozofa przedstawiona na płótnie otwierającym cykl wychyla się „poza osnowę tego świata”.

To właśnie w zamyśle artystycznym autora jest symbolicznym ujęciem CURIOSITAS.

Postać jak pisze autor, wychylającego się bohatera, ma być uosobieniem poszukiwania sensu życia, prawdy i podróży w nieznaną. Bohaterem drugiej, zamykającej cykl obrazów pracy, wykonanej w identycznym jak poprzednio omawiany obraz w formacie koła – jest postać „everymana”. Ten obraz ma być symbolicznym przedstawieniem końca podróży głównego bohatera. Przedstawiona w obrazie sytuacja jak pisze Doktorant, ma mówić „o niemożności osiągnięcia absolutnej wiedzy, o swego rodzaju beznadziei człowieczego losu w dążeniu do oświecenia, odkrycia tajemnicy”.

Tak więc możemy uznać, że treścią wystawy doktorskiej przedstawionej w formie cyklu prac malarskich, jest niezwykła podróż. Etapami jej są poszczególne obrazy cyklu. Głównym bohaterem tej podróży jest człowiek, trochę „filozof”, trochę „everyman” – czyli każdy z nas.

„Everyman” medytujący nad niezwykłością świata, podróżujący poprzez związane z mitami, niezwykle planety.

Cykl obrazów wchodzących w skład wystawy doktorskiej jest bardzo spójny i interesujący, zarówno pod względem formy jak i treści. Wykonanie poszczególnych prac świadczy o doskonałym opanowaniu rysunku i warsztatu malarskiego.

Można zadać sobie pytanie – jakie były źródła inspiracji powstania tej wystawy. W pracy teoretycznej autor tekstu pisze, że inspiracją są uniwersalne przejawy ciekawości, sensacje budzące ludzkie podniecenie, zakorzenione mity, zaskakujące fakty i codzienne zmaganie się człowieka z iluzją. Chciałby wypowiadać się poprzez formy, które noszą w sobie cechy niezwykłości, które z jednej strony budziłyby lęk, z drugiej jednocześnie chęć poznania. Cykl prac malarskich autor planuje uzupełnić o obiekty będące dopełnieniem lub kontekstem do nich. Wydaje się, że właśnie obiekty, które mają być uzupełnieniem prac malarskich, jak i sposób ekspozycji całości, będą potęgowały zamierzone przez autora prac wrażenia.

Choć jak wspomina Jan Wasiński, szczególne znaczenie dla wyrazu Jego prac mają zainteresowania dziwnością i niezwykłością, nie sposób jednak nie podkreślić ogromnego znaczenia jakie dla Jego twórczości ma wyobraźnia i zdolność kreacji. To one właśnie, jak należy się spodziewać, znajdą swój wyraz w prezentowanych na wystawie i uzupełniających obrazy obiektach i aranżacji samej ekspozycji.

Przyglądając się z uwagą twórczości mgr. Jana Wasińskiego nie można nie dostrzec związków Jego twórczości z symbolizmem. To właśnie symbolizm ruch z przełomu XIX i XX wieku podkreślał nadrzędne znaczenie wyobraźni w twórczości. Według symbolistów to wyobraźnia właśnie, w sposób niedyskursywny potrafiła przekazywać stany emocjonalne, intuicje i przeżycia artysty. Ich celem było również pobudzanie niezwykle nastrojów.

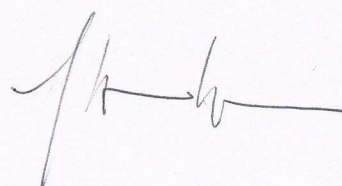
Kolejnym skojarzeniem z twórczością Jana Wasińskiego jest surrealizm, jeden z najważniejszych nurtów w sztuce XX wieku. Surrealizm jak wiadomo niezwykle cenił wyobraźnię, stosując ją jako ważne kryterium oceny artystycznej. Jak pisze w swojej książce pt. „Surrealna wyobraźnia i poezja” Małgorzata Baranowska - „Surrealiści usiłują postawić sobie takie pytania, które rozpoznawałyby świat za pomocą wyobraźni, będącej przejawem ekspansji wewnętrznej przestrzeni człowieka”.

Surrealizm korzystając z odkryć zarówno Freuda jak i Junga inspirował się światem podświadomości, nieświadomości zarówno indywidualną jak i zbiorową. Ponieważ, jak wspomina Jan Wasiński wystawa doktorska będzie kontynuacją Jego dotychczasowej twórczości, można się spodziewać, że przedstawione na wystawie obiekty, będą jak te wystawiane poprzednio powodowały skojarzenia z przedmiotami surrealistycznymi.

Jak w swojej książce pt. „Surrealizm” pisze Krystyna Janicka „nadrealiści zabiegali o to, aby ich dzieła wywoływały w odbiorcach zdumienie, bądź zaskoczenie swą niezwykłością lub cudownością, szok emocjonalny lub grozę swą niesamowitością, śmiech swą groteskowością czy czarnym humorem”.

Doktorant we wstępie pracy teoretycznej pisze „Tytułowe CURIOSITAS pojmuję jako specyficzny poziom mentalny, rodzaj platformy, na której spotyka się ciekawość odbiorcy i artysty – autora dzieła, wypełnionego pewną niewypowiedzianą niezwykłością”. Tak więc zainteresowania Jana Wasińskiego „niezwykłością” wydają się być bardzo bliskie zainteresowaniom i założeniom surrealistów.

Praca teoretyczna przybliżyła nam zarówno fascynacje jak i zainteresowania jej autora, objaśnia źródła inspiracji dla „dziwności” i niezwykłości, które Go fascynują. W obszerny sposób wprowadza nas w świat kolekcjonowania dziwnych obiektów natury, przedmiotów egzotycznych, czy zainteresowań związanych z „dziwami natury”. Oprowadza po

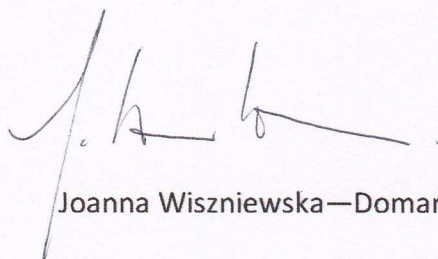
„Namiotach cudów”, przedstawia świat kolekcjonerów, oprowadza po „Gabinetach osobliwości” i prezentuje dziewiętnastowieczne sposoby eksponowania niezwykłości.

Błędem wydaje mi się jednak, pominięcie w pracy teoretycznej istotnych wartości, jakie do obszaru sztuki wniósł surrealizm. Ruch artystyczny zainteresowany podświadomością, penetrujący ekspansję wewnętrzną przestrzeni człowieka, kierunek zafascynowany dziwnością i niesamowitością „pejzaży wewnętrznych”.

Niezwykle ważne dla samego powstania obiektów artystycznych w sztuce w ogóle, wydaje się być istnienie w obszarze sztuki „przedmiotów surrealistycznych”. Przedmiotów zarówno wytworzonych przez artystów jak i tych znalezionych „truwaje” (z fr. „trouvailles”). Przedmiotów o nieznanym przeznaczeniu, wywołujących swym wyglądem dziwne i ciekawe skojarzenia. Powszechnie też znana była skłonność surrealistów do ich zbierania i kolekcjonowania. O tego typu skłonności pisze Jan Wasiński w swojej pracy teoretycznej w rozdziale pt. „Skrócona historia zbierania”. Pominięcie w tym rozdziale należnego miejsca „przedmiotom surrealistycznym”, jak też upodobaniom samych surrealistów do ich kolekcjonowania, uważam za niefortunne niedopatrzenie w teoretycznej części prezentowanej pracy doktorskiej.

Pomimo wspomnianej na końcu recenzji uwagi, dotyczącej pracy teoretycznej, rozprawę doktorską mgr. Jana Wasińskiego oceniam bardzo pozytywnie.

Koncepcja artystyczna cyklu prac malarskich jest osobista, interesująca i dobrze przemyślana. Pomysł wzbogacenia wystawy obiektami uzupełniającymi prace malarskie i ciekawą formą prezentacji cyklu, zapowiada wystawę na wysokim poziomie artystycznym. Uważam więc, że Autor prezentowanej pracy spełnia wszystkie wymagane warunki i powinien zostać dopuszczony do obrony przewodu doktorskiego.

Joanna Wiszniewska—Domańska

Dr hab. prof. nadzwyczajny WSSIP w Łodzi

Łódź, 7.09.2017